

Autor: ec. Veaceslav Cernica

Asigurarea internațională de răspundere civilă a deținătorilor de autovehicule.

Succesele și insuccesele Republicii Moldova în sistemul „Carte Verde”

This article takes a brief look into the famous Green Card System of International Motor Third Party liability insurance. A short analysis is done on the current position of Republic of Moldova in the Green Card System explaining its falls and raisings.

The information is quite reliable as one of the coauthor (Mr. Veaceslav Cernica) was responsible as managing director for the Moldavian Green Card Bureau reinstatement in the System.

Informație generală asupra Sistemului „Carte Verde”

Sistemul de asigurare internațională de răspundere civilă a deținătorilor de autovehicule, cunoscut de obicei sub denumirea de Sistemul „Carte Verde”, a fost introdus din 1 ianuarie 1953 sub egida Comisiei Economice pentru Europa din cadrul ONU. Sistemul „Carte Verde” este administrat și condus de către Consiliul Birourilor (fondat în anul 1949) cu sediul la Londra.

Consiliul este format din Biroul fiecărei țări participante în Sistemul Carte Verde, iar organele sale de conducere sunt:

- **Adunarea Generală** a membrilor - Birouri Naționale (**General Assembly**), constituind autoritatea supremă a Consiliului de Birouri;
- **Comitetul de Direcție (Management Committee)** format din 11 membri – reprezentanți ai Birourilor Naționale cu drepturi depline, aleși de către Adunarea Generală. Comitetul de direcție este organul executiv al Consiliului de Birouri.

Fiecare Birou Național al Asigurătorilor, care este membru al Consiliului de Birouri trebuie să satisfacă următoarele **cerințe**:

- a) să aibă forma de **organizație profesională**;
- b) să fie **recunoscut oficial de către Guvernul Statului** în care se află Biroul, ca singura organizație formată exclusiv din asigurători autorizați să tranzacționeze asigurarea de răspundere civilă auto;
- c) să existe **obligația de a deveni membru** al Biroului pentru toți asigurătorii ce tranzacționează asigurarea de răspundere civilă auto;
- d) să existe obligația tuturor membrilor autorizați să tranzacționeze asigurarea de răspundere civilă auto de **a participa în finanțarea Biroului**, astfel ca Biroul să fie în stare să-și îndeplinească obligațiunile financiare asumate în cadrul Sistemului „Carte Verde”.

Limitele geografice ale sistemului Carte Verde

Sistemul Carte Verde este în primul rând un sistem European. În prezent el include majoritatea țărilor europene până la Ural, dar și țări din Africa (Tunisia, Maroc) și Asia (Iran, Israel, Turcia).

Obiectivele sistemului Carte Verde constau în:

- a asigura ca terțele persoane care au avut de suferit în urma accidentelor de circulație să nu fie dezavantajate de faptul că vătămările corporale sau pagubele materiale le-au fost cauzate de conducători auto străini în comparație cu situația în care aceștia ar fi fost rezidenți ai țării în care a avut loc accidentul;
- a preveni nevoia conducătorilor auto de a obține protecție de asigurare la frontiera țărilor pe care intenționează să le viziteze, ducând la reduceri de costuri și înlesnind circulația internațională de mărfuri și persoane.

Aceste obiective sunt realizate prin activitatea Birourilor «Carte Verde» reglementată prin legislația fiecărei țări din cele 43 participante în Sistem.

Fiecare Birou «Carte Verde» îndeplinește cel puțin două funcții:

- ♦ ca **Birou Gestionar** (*engl. Handling Bureau*), are responsabilitatea de a administra și a soluționa cererile de plată din partea persoanelor vătămăte în accidentele provocate de automobiliștii străini, în conformitate cu prevederile legale cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto din țara accidentului;

- ◆ ca **Birou Plătitor** (*engl. Paying Bureau*) garantează certificatele de asigurare internațională de răspundere civilă auto ("Carte Verde") care sunt remise de către membrii asigurații ai Biroului către asigurați (deținătorii de autovehicule).

Birourile Naționale cooperează între ele în baza Regulamentului General intrat în vigoare din data de 1 iulie 2003. Până la 30 iunie 2003 Sistemul funcționa în baza Convențiilor-tip Inter-birouri (*engl. Uniform Agreement*). Sistemul pe bază de Certificate „Carte Verde” a funcționat dintotdeauna pe acorduri bilaterale între birouri. Fiecare Birou semnatar este obligat să respecte anumite prevederi obligatorii care rezultă din însăși statutul de membru al Consiliului de Birouri și condiții facultative la care fiecare Birou „Carte Verde” convine suplimentar cu alte Birouri Naționale.

Intră în obligația oricărui Birou Național „Carte Verde” de a urmări după respectarea următoarelor:

- regulile de gestionare a plăților (regularizarea daunelor);
- procedura de desemnare a corespondenților de regularizare a daunelor;
- condițiile de rambursare a sumelor plătite de Birouri cu titlu de despăgubire;
- garantarea obligațiunilor pentru asigurații membri emitenți ai certificatelor „Carte Verde”;
- obligativitatea onorării cererilor de plată pentru certificate false, dar care pretind a fi emise de către Biroul Național implicat pentru autoturismele înregistrate în aria sa de subscriere (*underwriting territory*).

Pe lângă obligații, fiecare Birou are cel puțin următoarele drepturi:

- ▶ a desemna și a retrage calitatea de corespondenți de regularizare în aria geografică pentru care este autorizat Biroul;
- ▶ a avea competența exclusivă în probleme de evaluare și gestionare a plăților în legătură cu accidentele survenite pe teritoriul său;
- ▶ a intra în relații preferențiale cu anumite Birouri Naționale (de exemplu, recunoașterea existenței protecției de asigurare pe baza numerelor de înregistrare a autovehiculului);
- ▶ a denunța cu un preaviz de 12 luni acordurile bilaterale „Carte Verde” cu alte state, cu mențiunea că revocarea unei țări din UE presupune nevalabilitatea „Cărții Verzi” pentru întregul spațiu al Uniunii Europene.

Statutul Certificatului “Carte Verde”

Certificatul Carte Verde este echivalent certificatului de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto a țării care este vizitată de către automobilistul străin. În această calitate ea este acceptată fără vreo rezervă sau cost de către autoritățile statelor pentru care Cartea Verde este validă. Certificatul «Carte Verde» confirmă că automobilistul deține protecția minim necesară de asigurare de răspundere civilă conform legislației țărilor vizitate.

Asiguratul poate cumpăra Cartea Verde de la asigurații din țara sa de reședință, care de fapt poartă răspunderea primară de asigurare. Este interzisă categoric procurarea certificatelor Carte Verde emise de asigurații-membri ai altor Birouri Naționale decât cel responsabil pentru țara în care sunt înregistrate vehiculele în cauză.

Totuși pentru automobiliștii a 23 din 43 de state participante în Sistem, Certificatul “Carte Verde” nu este un document cerut, deoarece asigurarea este recunoscută ca existentă pe baza plăcuței numărului de înregistrare. În grupul celor 23 de țări intră cele 15 state membre ale UE și statele: Croația, Cehia, Islanda, Ungaria, Norvegia, Slovacia, Slovenia, Elveția.

Despăgubirea pentru daunele provocate de un automobilist străin sunt plătite de către Biroul țării de accident și sunt recuperate ulterior de la asigurații emitenți al certificatului Carte Verde sau de la Biroul la care asigurații emitenți este membru.

Integrarea Republicii Moldova în sistemul „Carte Verde”

Republica Moldova a fost admisă în sistemul Carte Verde din **anul 1997**, în baza hotărârii Adunării Generale a Consiliului de Birouri care a avut loc în Budapesta.

Agenția Națională a Asiguraților de răspundere civilă auto „ARCA” în calitate de Birou „Carte Verde” a Moldovei a primit autorizația Consiliului de Birouri pentru emiterea certificatelor „Carte Verde” începând cu **1 august 2001**.

În calitate de membru tranzitoriu (pe o perioadă de cel puțin 4 ani), Agenția „ARCA” trebuia să îndeplinească următoarele cerințe:

1. să dețină o **protecție de reasigurare** comună pentru toți membrii Biroului exces de daună nelimitat cu prioritatea (pragul) de jos de cel mult EUR200000,- (în prezent acest prag este situat la USD50000,-), cu restabilirea deplină automată nelimitată în decursul perioadei de reasigurare;
2. să mențină un **depozit de garanție** echivalent a cel puțin 20 de ori pragul de jos de reasigurare (în prezent corespunde sumei de USD1mln) într-o bancă europeană agreată de Consiliul de Birouri;
3. să dispună de o **lichiditate permanentă** pentru satisfacerea cererilor de garanție apărute din partea celorlalți participanți ai Sistemului (alte Birouri Naționale, societăți de asigurare și reasigurare);
4. **să administreze** sistemul astfel încât să fie dezvoltată o comunicare eficientă cu toți membrii sistemului, supraveghind îndeaproape activitatea asigurătorilor-membri.

Suspendarea Biroului moldovenesc în Sistemul „Carte Verde”

În vara anului 2002 Biroul „Carte Verde” a Moldovei a avut deficiențe serioase la toate cele patru condiții de bază menționate mai sus. În consecință Comitetul de Direcție a Consiliului de Birouri a hotărât suspendarea temporară a Biroului moldovenesc în Sistemul „Carte Verde” începând cu 1 octombrie 2002. Cauzele principale au fost următoarele:

- La reînnoirea protecției de reasigurare, nu exista acoperire nelimitată pentru riscul de terorism;
- Din cauza comunicării defectuoase dintre asigurătorii moldoveni emitenți de asigurare „Carte Verde” nu au fost îndeplinite în timp util niște formalități bancare pentru schimbări minore ale scrisorii de garanție bancară în favoarea Consiliului de Birouri;
- Biroul nu dispunea de un fond intern de rezervă pentru acoperirea cererilor de despăgubire de la partenerii din Sistem care nu erau achitate la timp de către asigurătorii moldoveni;
- Asigurătorii „Carte Verde” achitau cu întârzieri mari (ajungând până la 2 ani) contribuțiile sale la cheltuielile de administrare ale Biroului, rezultând în neparticiparea Moldovei la întrunirile regulate ale Consiliului de Birouri și întârzieri copleșitoare de plată a contribuției anuale la Consiliul de Birouri.

Suspendarea Biroului „Carte Verde” a Republicii Moldova a avut următorul aspect:

- Toate certificatele moldovenești „Carte Verde” aflate în circulație au fost considerate nule, indiferent de data la care au fost emise;
- Protecția de reasigurare „Carte Verde” pentru membrii Biroului (Agenția „ARCA”) a fost sistată;
- Certificatele „Carte Verde” deținute de automobiliștii străini erau nevalabile pe teritoriul RM;

Efectele suspendării au fost următoarele:

- ▼ Automobiliștii moldoveni aflați peste hotare și automobiliștii străini aflați pe teritoriul RM erau **lipsiți de protecție de asigurare**, iar pagubele cauzate în urma accidentelor erau suportate direct de persoanele vinovate, de Birourile locale sau în general rămâneau nesoluționate. De regulă deținătorii de certificate nu erau informați că sunt lipsiți de protecție de asigurare (în condițiile în care primele de asigurare erau plătite);
- ▼ **Asigurătorii moldoveni** emitenți de certificate „Carte Verde” au suportat povara restituirii primelor de asigurare percepute pentru certificatele vândute, dar declarate nevalabile în cursul perioadei de asigurare;
- ▼ **Asigurații** în baza Certificatelor „Carte Verde” declarate nule au suportat cheltuieli mărite:
 - pentru procurarea asigurărilor de frontieră de răspundere civilă auto la intrarea în țările pe care le tranzitau, dar și pierderi la recuperarea banilor plătiți cu titlu de primă de asigurare;
 - pentru plata amenzilor din cauza lipsei asigurărilor valabile în țările de tranzitare.
- ▼ **Statul** a avut de suferit în perioada suspendării din cauza refluxului de capital sub formă de valută liber convertibilă pentru cumpărarea certificatelor străine de asigurare de răspundere civilă auto;
- ▼ **Agenția „ARCA”** a resimțit efectele suspendării împreună cu **asigurații** chiar după ce Biroul a fost restabilit în Sistem: din cauza lipsei de informare autoritățile de frontieră a unor state continuau să nu recunoască certificatele moldovenești „Carte Verde”, iar deținătorii acestora erau amendați.

Factorii de insucces descriși mai sus au creat Moldovei o imagine nefavorabilă în sistemul „Carte Verde” care se bazează pe transparență, credibilitate și lichiditate ireproșabilă. Dovadă în acest sens este faptul că, de regulă, un Birou își onorează obligațiunile la prima cerere de plată, dosarul de daună urmând a fi transmis ulterior la voința plătitorului.

Sistemul „Carte Verde” este bazat pe solidaritate, aceasta însemnând că sarcina unui operator insolubil cade automat peste ceilalți participanți ai schemei. Astfel dacă un asigurător membru al Biroului „Carte Verde” intră în incapacitate temporară de plată sau faliment, ceilalți membri sunt obligați să-i preia toate obligațiunile. Cu astfel de situații s-a confruntat Biroul Român „Carte Verde” (BAAR), când în urma incapacității societăților de asigurare „Grup As” S.A. și „Metropol” S.A. ceilalți emitenți de certificate au avut de acoperit datoriile de peste 2 mln Dolari SUA. Falimentul unei societăți de asigurare cu un portofoliu mare de polițe subscrise poate antrena falimentul în lanț al celorlalte companii de asigurare emidente de certificate „Carte Verde”, în cazul în care nu au fost luate măsuri prudențiale de gestiune a riscurilor financiare. Un fond permanent de rezervă ar atenua efectele, cel puțin pe termen scurt, în situații de faliment a asigurătorilor. Pe termen lung însă singura soluție valabilă pentru supraviețuire în sistem este admiterea și menținerea în calitate de asigurători „Carte Verde” doar a societăților cu o capitalizare și solvabilitate ridicată.

Slăbiciunile din interiorul Biroului moldovenesc au fost resimțite ca o amenințare pentru întregul Sistem „Carte Verde”. Fragilitatea unui birou național, chiar dacă este de proporție mică cum ar fi cel al Moldovei, este periculoasă din următoarele considerente:

- Răspunderea în baza certificatelor „Carte Verde” emise intră sub **incidența legislației țărilor vizitate** de automobilistul deținător al certificatului și nu ține de particularitățile țării în care a fost emis (astfel legislația a 8 state din UE prevăd o răspundere de asigurare obligatorie nelimitată într-o formă sau alta);
- Exemplul de **administrare defectuoasă în cadrul sistemului este contagios** și poate influența negativ alte Birouri. Birourile care se confruntă cu probleme asemănătoare ar putea neglija măsurile de redresare proprie, văzând că față de cei care încalcă Regulamentul nu se iau măsuri de corecție. Suspendarea Moldovei în Sistem a arătat, în special țărilor din spațiul post sovietic (cum ar fi Belarusi, Ucraina, Rusia, Georgia), dar și României, că prezența în sistemul Carte Verde trebuie întreținut cu măsuri prudențiale și de management al resurselor umane și financiare corespunzătoare;
- Întârzierea la plata despăgubirilor de asigurare și a cotizațiilor de membru ar conduce în mod sigur la **jenă financiară** a altor Birouri Naționale și a Secretariatului Consiliului de Birouri care au o gestiune riguros planificată a resurselor financiare (în decursul a 50 de ani de funcționare a Sistemului Republica Moldova a fost prima care a comis o întârziere repetată la plata contribuției anuale de membru care este de circa 3000 lire sterline);
- Întârzierea la plata primelor de reasigurare poate conduce la **suspendarea sau chiar desfacerea contractului de reasigurare**, punând sistemul în eventualitatea unei situații catastrofice.

Din 9 octombrie 2002 a fost numită o nouă echipă de management al Biroului Moldovenesc care a proiectat măsurile de succes necesare pentru restabilirea în Sistem.

Sub conducerea noului director executiv (Veaceslav Cernica, care este și coautorul acestui articol) au fost efectuate următoarele măsuri care au contribuit la relansarea din 1 februarie 2003:

- ☀ **Crearea fondului intern de garanție** a Biroului Carte Verde, alimentat lunar prin contribuțiile tuturor asigurătorilor-membri în proporție de 20% din primele de asigurare „Carte Verde” subscrise. Această măsură a condus la o creștere deosebită a lichidității Biroului;
- ☀ **Dublarea mărimii primelor de asigurare „Carte Verde”**, aceasta deoarece nivelul de preț anterior era unul din cele mai joase din sistem și ținea mai degrabă de puterea de cumpărare a populației locale, decât de expunerea la risc a asigurătorilor în baza actelor normative din UE;
- ☀ **Crearea unei noi structuri organizatorice** bazat pe principiul delegării răspunderii și funcționalității. S-au creat 3 servicii: juridic, finanțe-contabilitate, regularizarea daunelor. Până la suspendarea Biroului practic toate serviciile erau puse pe seama unui post.
- ☀ **Reînnoirea aranjamentului de reasigurare** în condiții acceptabile pentru Consiliul de Birouri;
- ☀ **Soluționarea formalităților bancare** legat de scrisoare de garanție în favoarea Consiliului de Birouri;
- ☀ **Adoptarea unei politici de plată a datoriilor** în strictă conformitate cu termenii prescriși de Consiliul de Birouri (Biroul are obligația de a plăti în timp de 1 lună sumele reclamate de alte

Birouri Naționale, după ce asigurătorul inițial nu și-a onorat obligațiunile în timp de 2 luni de la emiterea notei de plată);

- ☀ **Instaurarea unei comunicări eficiente** cu conducerea Consiliului de Birouri și Birourile Naționale (printre care și biroul românesc Carte Verde – BAAR) care a culminat cu semnarea acordurilor bilaterale în baza Regulamentului General cu toate Birourile Naționale din sistemul Carte Verde;
- ☀ **Întețirea colaborării cu Inspectoratul de Supraveghere a Asigurărilor și Fondurilor Nestatale de pensii** din RM în vederea monitorizării îndeaproape a operatorilor pe piața asigurărilor „Carte Verde”.

Deși există încă multe de făcut, Biroul „Carte Verde” a Republicii Moldova, resuscitat din 1 februarie 2003, mizează mult pe continuitatea activității în Consiliul de Birouri. O altă ieșire din Sistem ar fi catastrofică, care de altfel ar echivala cu excluderea, iar pierderile ar fi resimțite dureros de toți participanții în Sistem.

Chișinău, 3 octombrie 2003